

Yapı Malzemeleri Direktifi Eğitim Seminerinden Notlar

Hazırlayan: Tuğçe Selin Tağmat

1989 yılında kabul edilen Yapı Malzemeleri Direktifi (Construction Products Directive-CPD) üzerine Avrupa'nın farklı ülkelerinde düzenlenmekte olan eğitim seminerlerinden biri, 1 Mart 2006 tarihinde, Avrupa Komisyonu İşletmeler Genel Müdürlüğü, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürlüğü ve Uluslararası Kentsel ve Çevresel Yapı Federasyonu (COBATY International) tarafından ortaklaşa olarak, Ankara'da Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü Toplantı Salonu'nda gerçekleştirildi. Ülkemizdeki kamu kurum ve kuruluşları ile meslek örgütlerinde konuyla ilgili olarak çalışan uzmanlara yönelik olarak düzenlenen eğitim semineri, yapı malzemelerinin belirli bir standartta AB pazarında serbest dolaşımını öngören direktif hakkında güncel bir bilgilendirme programı içeriyordu.

Seminerde yapılan sunuşlara, Bayındırlık Bakanlığının web sitesinden ulaşılabilir:
<http://www.bayindirlik.gov.tr>

Yapı Malzemeleri Direktifi'nin (89/106/EEC) İngilizce orijinaline ulaşmak için:
<http://www.mo.org.tr/UIKDocs/construction-products-directive.pdf>

Direktif üzerinde daha sonra yapılan değişiklikler için:
<http://www.mo.org.tr/UIKDocs/directive-amendment.pdf>

Avrupa Komisyonu'nda inşaat sektörüyle ilgili düzenlemeler hakkında bilgi için:
http://europa.eu.int/comm/enterprise/construction/index_en.htm

1989 yılında kabul edilen, 1993 ve 2003 yıllarında yapılan çeşitli değişikliklerle revize edilen ve üzerinde yapılan çalışmalar hâlâ sürmekte olan Yapı Malzemeleri Direktifi, temel olarak Avrupa'nın en büyük ve canlı endüstrilerinden biri olan inşaat sektörünün daha rekabetçi olacak şekilde düzenlenmesiyle, AB'nin Lizbon Stratejisi'ni desteklemek amacıyla hazırlanmıştır. Direktifte getirilen düzenlemeler yoluyla, yapı malzemelerinin iç pazarda dolaşımının önünde engel oluşturulan farklı ulusal düzenlemeler ortadan kaldırılacaktır. Direktife temel oluşturan bu ekonomik motivasyonun yanı sıra, her AB üyesi devletin, kendi sınırları içinde tasarlanan ve inşa edilen yapılar ve mühendislik ürünlerinin can ve mal güvenliğini tehlikeye atmayacak şekilde gerçekleştirilmesi konusundaki sorumluluğunun tanımlanması da amaçlanmaktadır.

Bu düzenlemelere çok genel şekliyle baktığımızda, yapı malzemeleri ve yapı güvenliği yolunda önemli ilerlemeler kaydedildiğini görmekteyiz. Yapılan standart tanımları, sadece yapı güvenliğiyle sınırlı kalmamakta, aynı zamanda sağlık, dayanıklılık, enerji tasarrufu, çevrenin korunması, ekonomi sağlanması ve kamu yararına olan diğer bazı konuları da kapsamaktadır. Bununla birlikte, malzemelerin standardizasyonu sürecinin, güçlü pazara sahip gelişmiş ülkelerin gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelere göre daha da rekabetçi hale gelmesine neden olabilecek birtakım düzenlemeler içerdiği de görülmektedir. Ayrıca henüz AB çapında uyumlaştırılmış bir yapı malzemeleri sektörü elde edilemediğinden, direktifin etki değerlendirmesi tam anlamıyla yapılamamaktadır. Özellikle bu standardizasyonun idare ve denetimini sağlayacak gerek özel gerekse kamusal kurumsallaşmanın oluşturulması

sürecinde, bu konuda yetki alan kurum ve kuruluşların yapı malzemeleri pazarında kilit bir konuma gelmeleri, kamuoyunda hassasiyet yaratan bir konu haline gelmiştir.

1 Mart 2006 tarihinde, Avrupa Komisyonu İşletmeler Genel Müdürlüğü, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürlüğü ve Uluslararası Kentsel ve Çevresel Yapı Federasyonu (COBATY International) tarafından ortaklaşa olarak, Ankara’da Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü Toplantı Salonu’nda gerçekleştirilen eğitim seminerinde, kamu kurum ve kuruluşları ile meslek örgütlerinde konuyla ilgili çalışan uzmanlar, direktif sürecini daha yakından takip ederek, yukarıda belirttiğimiz farklı boyutları bir kez daha değerlendirme fırsatı buldular.

Seminer programının öğleden önceki oturumu Yapı Malzemeleri Direktifi’nin içeriği ve yasal süreçleri üzerine odaklanırken, öğleden sonraki oturumu uyumlaştırılmış teknik standartlar ve uygunluk onay sistemlerine ayrılmıştı. Yani ilk bölüm daha çok direktif geneli hakkında bir bilgilendirme sunarken, ikinci bölüm daha ayrıntılı bir şekilde standartların tanımı, standardizasyon prosedürlerini yürütecek kurumsal yapılar, pazar gözetimi ve denetimi gibi teknik ayrıntılara giriyordu. Seminerde, Avrupa Komisyonu İşletmeler Genel Müdürlüğü’nde Direktif’in oluşturulma ve uygulama sürecinde yer alan uzmanlardan Karl-Heinz Zachmann, Nicke Blomquist, Pierre Chemillier, Joe Twomey, Marcel Franssens ve Renato Caronna konunun farklı boyutlarına dikkat çeken sunuşlar yaptılar. Ayrıca Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürlüğü’nden Bülent Yalazı Türkiye’deki uyumlaşma sürecinden bahsederken, Şişecam temsilcisi Orhan Çorumluoğlu Türkiye’de sürmekte olan CE işaretlemesi çalışmalarını, cam ürünleri bağlamında aktardı.

Yasal Süreçler

İlk oturumda, **Karl-Heinz Zachmann** direktif içeriğini ve kapsamını özetleyen bir sunuş yaptı. Direktifin ana başlıkları ve içeriğini kısaca anlatarak, direktif kapsamında yapı malzemeleri için şart koşulan temel özelliklerin, direktife ek olarak ayrı ayrı konu başlıklarıyla yayımlanan açıklayıcı dokümanlarda ayrıntılı olarak belirtildiğini hatırlattı. “Mekanik Dayanım ve Stabilité”, “Yangın Durumunda Emniyet”, “Hijyen, Sağlık ve Çevre”, “Kullanım Emniyeti”, “Gürültüye Karşı Koruma” ve “Enerjiden Tasarruf ve Isı Muhafazası” başlıklı bu belgeler ayrıca Türkçe’ye çevrilerek Bayındırlık ve İskân Bakanlığı tarafından tebliğ olarak yayımlanmıştı.¹ Bu belgelerde belirtilen koşullar, yapı işlerinde kullanılan kalıcı nitelikteki tüm ürünleri (malzemeler, yapı bileşenleri, prefabrik elemanlar, tesisat elemanları vb. gibi) kapsamına alıyor. Zachmann, bu teknik belgelerin yanı sıra, direktifte öngörülen kurumsal yapıların oluşturulması, CE işaretleme sistemlerinin uygulanması ve onaylama / sertifikalandırma / denetim gibi süreçlerin gerçekleştirilmesi sırasında AB üyesi devletlerde ortaya çıkabilecek sorunlara kılavuzluk yapmak amacını taşıyan ve yasal bağlayıcılığı olmayan 13 adet Kılavuz Belge bulunduğunu da ekledi.² Direktif içeriğinin yanı sıra, tüm bu ek belgeler ve uyumlaştırılmış standart tanımlarından oluşan uygulama sürecinden söz eden Zachmann, AB çapında henüz yapı malzemelerinin tam anlamıyla uyumlaştırılmış bir sektör haline gelmediğini, serbest dolaşımının henüz sağlanamadığını ve hâlâ ulusal teknik standartların geçerliliklerini koruduklarını söyledi.

Daha sonra söz alan **Nicke Blomquist**, Yapı Malzemeleri Direktifi’nin AB’nin Lizbon Gündemi açısından çok önemli bir adım olduğundan bahsederek, Avrupa’nın farklı ülkelerinde bu kadar büyük çaplı bir standart uyumlaştırması çalışmasına doğal bir uyum sıkıntısı ve bunun sonucunda bir tepki dalgası ortaya çıktığını aktardı. Bu eleştiriler dikkate alınarak Mart 2007’ye kadar direktif üzerinde mümkün olan değişikliklerin yapılabilmesini hedeflediklerini de ekledi.

¹ Açıklayıcı dokümanlar için, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı’nın Yapı Malzemeleri Yönetmeliği’ne (89/106/EEC) İlişkin Açıklayıcı Dokümanlar Hakkında Tebliğ’ine (TAU/2004-008) bakılabilir: <http://www.bayindirlik.gov.tr/turkce/tebliglistesi.php>

² Bu Kılavuz Belgeler’in yine Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından çevirilerinin yapıldığı ve kısa bir süre sonra web sitesine yükleneceği belirtildi.

Direktifin ulusal ölçekte uygulamasını Fransa örneği üzerinden anlatan **Pierre Chemillier**, Fransa'da 1992 yılında Bakanlar Kurulu tarafından pazara sürülecek ürünlerde CE işaretini zorunlu kılan bir kararname yayımlandığını ve 2004 yılında da yapı malzemelerinin serbest dolaşımı önünde engel yaratabilecek ulusal düzenlemelerin de aşamalı olarak kaldırılması için çok yıllık bir eylem planının kabul edildiğini söyledi. Yine aynı kararnameye göre, ilki Fransa ulusal standartlarını temel alan ikincisi ise AB'nin uyumlaştırılmış teknik standartları üzerine kurulu iki sistemin bir süre için beraberce geçerli kılındığını, bunun bir süre sonra sona ereceğini ve bunlardan yalnızca ikincisinin geçerli sayılacağını ekledi. Buna göre, AB çapında yayımlanan her uyumlaştırılmış teknik standart, Fransa'da Bakanlar Kurulu kararıyla kabul ediliyor ve yürürlüğe giriyor.

Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürlüğü'nden **Bülent Yalazı** ise Direktifin uyumlaştırılması kapsamında Türkiye'de hazırlanan Yapı Malzemeleri Yönetmeliği ve ilgili düzenlemeler hakkında bilgilendirme niteliğindeki sunuşunda konuyla ilgili tüm mevzuatın ayrıntılı bir dökümünü aktardı.³ Yalazı, bakanlık bünyesinde oluşturulan komiteler aracılığıyla, Avrupa Yapı Daimi Komitesi ile koordinasyonun sağlandığını ve yönetmelikle ilgili bütün kararların katılımcı bir yaklaşımla alındığını söyledi. Ülkemizde henüz AB Komisyonu tarafından görevlendirilmiş bir Onaylanmış Kuruluş olmaması nedeniyle, Yapı Malzemeleri Yönetmeliği'nin 1 Ocak 2007 tarihine kadar geçiş döneminde olacağını belirterek, bu süre boyunca uyumlaştırılmış standartlara uyma konusunun üreticinin tercihine bırakıldığını ekledi. Verilen bilgiye göre, şu ana kadar AB Komisyonu tarafından yayımlanan 252 adet uyumlaştırılmış standarttan, 192 tanesi Türk Standardı haline gelmiş durumda; geri kalan 60 standart ise Mayıs 2006'da Türk Standardı haline gelecek. Fakat yine de, geçiş dönemi süresince daha önceki ulusal standartlar kullanılabilir.

Yalazı, Türkiye'de standart onayı sürecinde en sıkıntı yaratan konunun Onaylanmış Kuruluş olmak üzere başvuru yapan kuruluşların başvuru sürecinin henüz olumlu bir şekilde sonuçlanmamış olması olduğunu belirtti. Gümrük Birliği kapsamında Türkiye'nin AB üyesi olmadan Onaylanmış Kuruluş'a sahip olmasının olanaklı kılınmasının ardından, Onaylanmış Kuruluş olmak üzere başvuruda bulunan TÇMB Kalite ve Çevre Kurulu, TSE – Belgelendirme Dairesi, TÜBİTAK – Marmara Araştırma Enstitüsü ve MEYER – Yönetim ve Belgelendirme Hizmetleri'nin Avrupa Standardizasyon Komitesi (*European Committee of Standardization-CEN*) tarafından değerlendirilmekte olan başvurularına henüz olumlu bir yanıt gelmedi. Ayrıca verilen bilgiye göre, THBB – Kalite Güvence Sistemi, beton ve ilgili ürünler için, İZODER ve İTÜ ise yalıtım ürünleri için başvuru hazırlıklarını sürdürürken ODTÜ Mimarlık ve Mühendislik Fakülteleri'nin Onaylanmış Kuruluş oluşturmak için yeni bir şirket kurarak 2007'ye kadar hazırlıklarını tamamlanması sözkonusu.

Gerek farklı ortamlarda konuyla ilgili yapılan değerlendirmelerde, gerekse seminerde konuşmacılara yöneltilen sorularda, Onaylanmış Kuruluş başvurularına henüz olumlu bir cevap gelmemesine, ülkemizdeki ilgili çevreler tarafından eleştirel bir gözle bakılmakta. Bu kuruluşların görevlendirilme prosedürlerinin ardında, pazarda serbest dolaşım ilkesinin doğal olarak beraberinde getirdiği birtakım siyasi ve ekonomik nedenlerin yattığı dile getirilmekte. Bununla birlikte, seminerde verilen bilgiye göre, yakın dönemde bu kuruluşlardan en azından birinin görevlendirilmesi bekleniyor.

Yalazı'nın sunuşunun ardından yapılan değerlendirmede, Türkiye'de yapı malzemeleri direktifi konusunda uyumlaşma çalışmasının olumlu bir şekilde tamamlandığı ve Avrupa Komisyonu tarafından yapılan güncelleme çalışmalarının da yakından takip edildiği belirtildi.

³ Yapı Malzemeleri Yönetmeliği'ne ulaşmak için:

<http://www.bayindirlik.gov.tr/turkce/yonetmeliklistesi.php>

Yapı Malzemeleri Yönetmeliği'ni desteklemek üzere yayımlanan tebliğler için:

<http://www.bayindirlik.gov.tr/turkce/tebliglistesi.php>

Joe Twomey yaptığı sunuşta bire bir ürünler üzerinden giderek, uyumlaştırılmış standartların teknik ayrıntılarını ve bunların hazırlanması için izlenmesi gereken bürokratik süreçleri özetledi.

Marcel Franssens'in sunuşu, üretici ile tüketici arasında bağımsız bir üçüncü taraf olması öngörülen Onaylanmış Kuruluşlar ve bu kuruluşların eşgüdümünü sağlamak amacıyla Avrupa Komisyonu İşletmeler Genel Müdürlüğü tarafından kurulan Onaylanmış Kuruluşlar Grubu adındaki ağ üzerine genel bir bakış içeriyordu. Onaylanmış Kuruluşlar yapı malzemelerinin standartlara uygunluğunun onaylanmasından sorumlu olan kuruluşlardır ve çeşitli işlevlere göre sınıflandırılabilirler: Ürün sertifikası veren kuruluşlar, fabrika üretimini denetleyen kuruluşlar, denetim kuruluşları ve test laboratuvarları. Bir teknik bir de idari sekreteryadan oluşan, ayrıca danışma grubu ve sektör grubu olmak üzere sorumluluklarını iki ayrı koldan komite çalışmalarıyla yerine getiren Onaylanmış Kuruluşlar Grubu'nun amacı ise, temel olarak, kılavuz belgeler yayımlayarak standartların tutarlı bir biçimde uygulanmasını sağlamak ve Yapı Malzemeleri Direktifi'nin nasıl daha pratik bir şekilde uygulanabileceğini araştırmak olarak açıklanabilir. Buna ek olarak, ihtiyaç ve talep olması halinde ulusal ölçekte pazar gözetimi ve yeni birtakım koşulların getirilmesi için değerlendirme yapma gibi ek görevleri de bulunuyor. Böylece tüm Onaylanmış Kuruluşlar ortak bir ağla birbirine bağlanarak, bir yanda AB ölçeğinde daha tutarlı bir uyumlaşma fırsatı bulurken, diğer yandan da ulusal koşulların dikkate alınması mümkün olabiliyor.

Uyumlaştırılmış Teknik Standartlar ve Uygunluk Onayı

Seminerin ikinci oturumunda, **Marcel Franssens** kısaca standartlara uygunluk onayı sürecinin nasıl işlediğinden bahsetti. Buna göre, bir yapı malzemesinin standartlara uygunluğu üç farklı durumda onaylanabiliyor:

- Söz konusu yapı malzemesi için AB Komisyonu tarafından uyumlaştırılmış standartlar (*harmonized European standard-hEN*) yayımlanmışsa, malzemenin bu standarda uygunluğu aranıyor;
- Uyumlaştırılmış standartların olmadığı durumda, sözkonusu malzeme için Avrupa Teknik Onay Kuruluşu (*European Organisation for Technical Approvals-EOTA*) tarafından yayımlanan Avrupa Teknik Onay Kılavuzları'na (*European Technical Approval Guidelines-ETAg*) uygunluk aranıyor;
- Bunlardan hiçbirinin olmadığı durumda ise AB Komisyonu tarafından tanınan ulusal standartlar geçerli oluyor.

Franssens bu süreçte uyumlaştırılmış standartların mümkün olduğunca geliştirilmesi ve güncel kalmasının Avrupa'daki yapı sektörünü daha yüksek nitelikli ve tutarlı bir hale getireceğini söyledi.

Pierre Chemillier'nin ikinci sunuşu, CE İşareti (değerlendirme, onaylama ve işaretleme) üzerineydi. Chemillier, CE işaretinin yalnızca pazarda serbest dolaşım için bir pasaport olmadığını, yani sadece uyumu göstermediğini bunun yanı sıra belirli bir kalite düzeyini de gösterdiğini söyledi. Ayrıca, CE işaretinin ürünlerde kaliteyi yükselteceğini, tasarımcılar ve inşaatçılara belirli bir ürünün hangi amaçla kullanılmak üzere üretildiğini tam olarak anlatmaya yaracağını ve pazar gözetimini artırarak daha adil bir rekabet ortamı getireceğini belirtti.

Şişecam temsilcisi **Orhan Çorumluoğlu** yaptığı sunuşta Türkiye'de farklı yapı malzemesi alanlarında CE işaretlemesine bir örnek olarak cam ürünlerinde standartlara uyumlaşma sürecini anlattı.

Joe Twomey'nin ikinci sunuşu, Yapı Malzemeleri Direktifi'nin yangından korunmayla ilgili getirdiği düzenlemeler hakkında oldu. Twomey, Ulusal Yapı Yönetmelikleri'nin uyumlaştırılması için herhangi bir koşul bulunmadığını, bu nedenle de yapıların projelerinde güvenlik ve yangınla ilgili konuların üye devletlerin sorumluluğunda olduğunu söyledi. Yapı

MİMARLAR ODASI – Mart 2006

malzemeleri ile ilgili ise, biri yangına reaksiyon diğeri ise yangın direnci olmak üzere iki temel konuda Avrupa standardı oluşturmanın amaçlandığından bahsetti. Bu standartların oluşturulması için yapılan testlerden örnekler sundu.

Seminerin son sunuşunu gerçekleştiren **Renato Caronna**, Yapı Malzemeleri Direktifi'ni Kamu İhalaları ve diğeri ilgili direktiflerle karşılaştırmalı olarak değerlendirecek, standartlara uyumun AB'nin tüm ilgili mevzuatına nasıl yansıtacağından bahsetti.

Böylece eğitim semineri, katılımcılara Yapı Malzemeleri Direktifi ve beraberinde getirdiği uyumlaşma süreci hakkında genel bir bilgilenme olanağı sağladı. Konuyla ilgili belgelere ve ayrıca seminerde yapılan sunuşlara yukarıda belirttiğimiz kaynaklardan kolayca ulaşılabilir. Bu belgeler aracılığıyla, her biri kendi içinde bir çalışma konusu olan alt başlıkları daha ayrıntılı bir şekilde incelemek mümkündür.